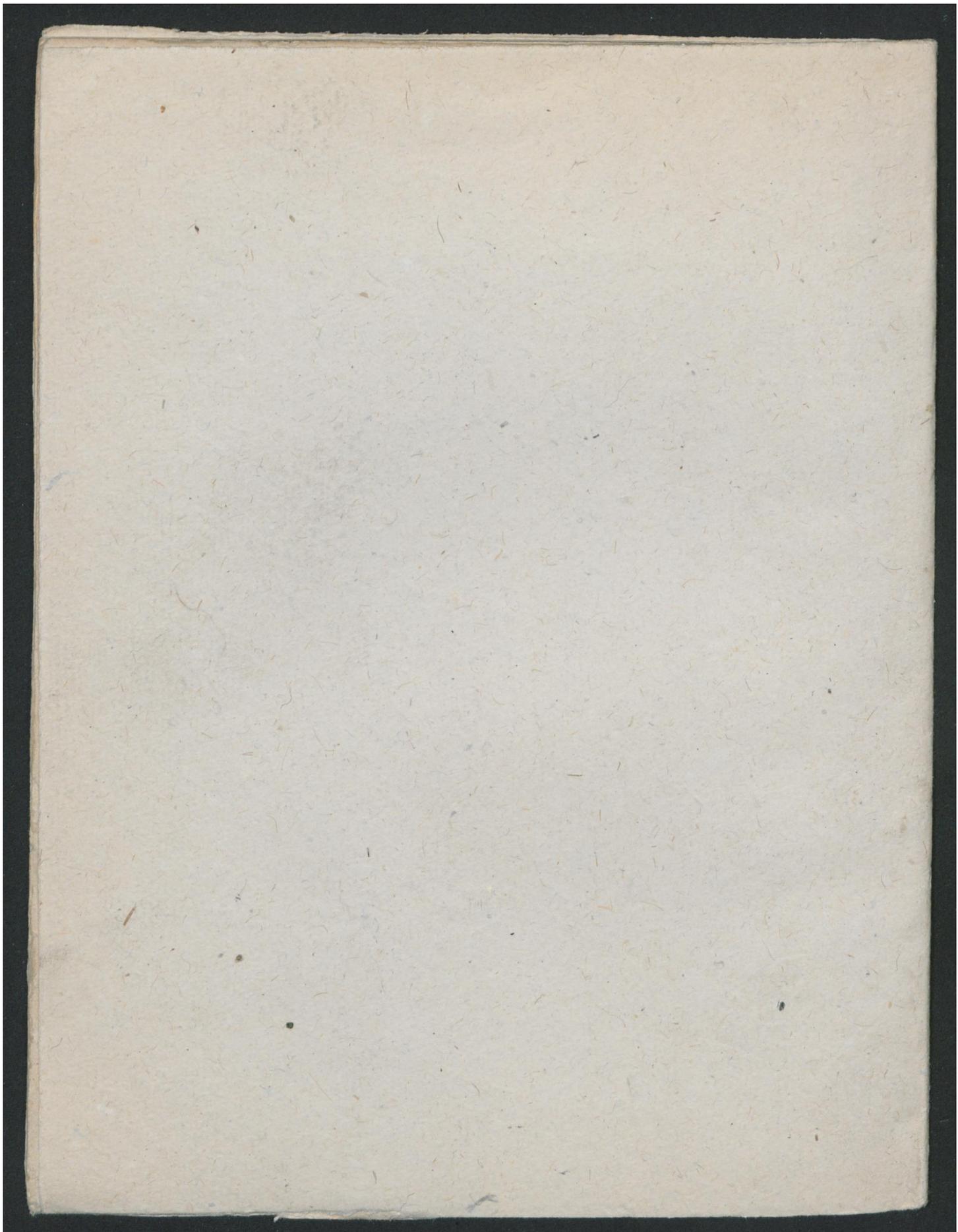

PAMFLET

1224

De
te
ne

B

Een Sermo on:

17 523

**Ghepredickt tot A Westmin-
ster / vooz des Konings ende der Koningin-
nen Majestepten / op hare Crooninghe / op Sint Jacobs dach / wesende
den 25. Julius / Anno M. D. C. III.**

Door den Eervveerdighen Bisschop van VVinchester.

Ende upt de Enghelsche inde Nederlandsche Tale ghetrouwelgck
obergheset dooz VINCENTIVM MEVSEVOET,

TOT AMSTELREDAM.

By Ian Evertsz. Cloppenburch , Boeckvercooper opt VVater in
den grooten Bybel, Anno 1604.

1224

39

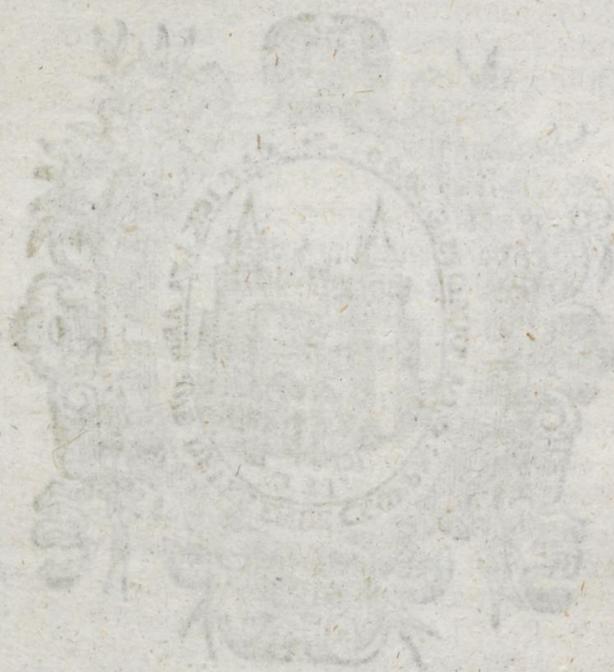
Ein Gedicht

Das Gedicht ist von ...

... in ...

... in ...

... in ...

TOT ...

... in ...

...

Die Machten die daer zijn, zijn van Godt gheordineert.

So warachtich/sonder tegenspreken/is het/twelcke de Apostel segt inde naest voorgaende woorden/Daer en is gheen macht dan van Gode, dat de mensche tot zijner eerster scheppinge/en in zijn volmaechtept geene macht en conde hebben over beesten/vogelen/en visschen: vooz dat hem God met zijn eppen steme een regeerder maecte over zijne creatueren/ende alle dingen in onderdanichept onder zijne voeten stelde. Indien niemant over de wercken Gods conde regel stellen/noch de creatueren die sonder reden zijn/ gebruyckers buyten des Scheppers verwillinge/hoe veel te min conde eenich mensche heerschappie hebben over de Dienaers en sonen Gods/ die na zijn eppen beelt geschapen/en met de ghenade zijns gheests gheheplicht zijn/waert dat God de macht der menschen over den menschen niet, geordineert ende met uptgedruete woorden den Regeerders geauthoriseert en hadde om te nemen en te houden hare plaetsen. Private ende lagher Machten/als des mans over zijne hupsvrouwe/des Vaders over zijne kinderen/des meesters over zijne Dienst knechten/moesten goet gekent ende bebesticht worden/van God/van wien alle macht is/ eer sy conden wettelijck wesen: Daerom publike ende hoochste Machten/ghelijck sy begripen ende gebieden alle dese regeeringen/ en deselve verre te boben gaen/also moesten sy hebben eene breeder en stercker verskeringe inden Woorde Gods/daneenighe andere regeeringe heeft.

Op dat wy dit te beter moghen verstaen/so achte ick het bequaem vooz desen tegenwoordigen tijt ende plaetse/waer te nemen / niet alleenlijck/hoe het ampt der Princen int algemeen van God is opgherecht / maer noch meer int besonder/hoe de tacken van dien / namelijck hare vermongen/hare eere en haren dienst van Godt geordineert en bebesticht zijn. Om deselve onderschepdelijcker upt te drucken:hare authoriteyt is afgebracht van God/de ghelijckenisse zijns evenbeelts vooz draghende/hare weerdicheyt is van God goet ghekent/om zijns manschaps mededeelachtich te wesen/haren plicht is haer van God opgheloydt/om zijn erfdeel te bewaren/het eerste hebben sy van God ontfangen: het tweede moeten sy ontfangen vanden menschen: het derde moeten sy aenlegghen aen beyde. En eerstelijck vande gelijckenisse des beelts Gods.

De gelijckenisse die de Princen hebben met het Coninckrijcke Gods ende Christo/bestaet inde Gemeenschap der namen/ende teekenen die sy met Christo gemeen hebben: Ende ghenoechsaemheyt des gheests/ daer met God haer begaest heeft: Ende heylicheyt harer persoonē/die niet en mogen geschent werden: Ende souvereyniteyt harer macht/diemen niet en mach teghenstaen.

De gemeenschap harer namen is openbaer/Ic hebbe gheseyt, ghy zijt Goden,ende Sonen des alderhoochsten. En van dese epgghen schrijft/seght Joann. 10. 35 onse Salichmakers/dat sy niet en can gebroken worden: Dat is/sy en can niet

Isat. 8. 26.

niet valsch/noch te vergeefs wesen/aengesien dat sy het woort Gods is. Onbeweeglijcker ende stantvastiger is het woort des Heeren dan Hemel ende Aerde. De hemel ende de aerde sullen vergaen, maer mijne woorden, segt onse Salichmaker/sullen niet vergaen. Indien ydelheyt en valscheyt in onse redenen getuppen zijn vande swacheyt en boosheyt onser herten: hoe onmogelijck is het dan dat het woort Gods wesen soude sonder waerheyt ofte cracht? Ons woort strengelijc verbodē Gods name in ydelheyt te gebuycken/welcke alderheplichst en aldermachtichst is. Ende sullen wy dencken/dat God selve zijnen naem den Princē in ydelheyt geven sal? Is God als de mensche dat hy liegen soude? Heeft hy het gesproken/en en soude hy het niet volbrengen? Ofte sal zijn woort ledich tot hem wederkeeren/en sonder werckinge? Het sy verre/dat wy hem also soudē onteeren/ofte onselfen bedylegen. Nademael dan dat Princē niet wesen en connen Goden van Natueren/gemaect zijnde vande selve stoffe/en in deselve soyme/als andere zijn: so volcht daer uyt reghelrecht dat sy Goden zijn door het Ampt/Regeerende/Richtende/en straffende inde stede Gods/ende also den naem Gods hier op aerden verdienen. Gelijck tot Mosen geseyt was/Ic hebbe u Pharaos God genaect/dat is/zijn volck/zijn persoon/zijn landt/zijn leven / ende al wat hy heeft sal in uwe macht wesen/ende aen uwe woort hangen. Gelijck Christus den Princen zijnen naem geeft/midts hen noemende Goden/ ende de Sonen des Alderhoorchster: also neemt hy haere namen ende Teekenen omtē bet hoonen de eenicheyt ende Soubereynheyt zijns Conincrijcx/ende omtē dat af te sonderen van alle andere soorten van regeeringe. Want Christus en woort nimmermeer inde Schrijtuere genoemt een Consul. Bozgemeester/Senator/Gerichtsmā/ofte Tribinius Hoofstma des volcx/Maer de naem die geschreven staet op zijn cleet ende op zijne heupe is (gelijck Joannes seght) Coning der Coningen ende Heere der Heeren, dat is een aldermachtichste Coning ende Heere. Iae so verre/dat wannē Christus inde Schrijtuere beschreven wort als een Coning/dat alle de rieraten ende banieren eens Conincrijcx/by namen verhaelt / ende personeelijck hem toegeduydet worden/hoe wel dat sy in hem geestelijck en eeuwich zijn/die den menschen Materiael ende tijdelijck wesen moetē.

Luc. 21. 33. Vwe Throon o God, blijft altoos ende eeuwichlic, seght de Schrijtuere van Christo/gelijc de Apostel dat uytlegt. de scepter uwes Rijcx is een scepter der gerechticheyt, daerom heeft u God, uwe God ghefalt met vreuchden olie, meer dan uwe medegenooten. Op zijn hooft (seght Joannes) zyn vele Croonen, ende uyt zijnen mont (als werckende zijnen wille door zijn woort) gaet een scharp zweert daer met hy de Heydenen sal slaen. Den Princen dan als medegenooten met Christo/inde macht/eere/ende gherechticheyt zijns Conincrijcx hier op aerden/is verleent van Godt / in teecken des machts/een Croone tot verthooninge der heerlijcheyt, eenē Scepter, tot een bewijs der bestieringe, eenen Throon, tot eenen stoel der Iustitie, ende des Oordeels, eenē salvinge als een pandt van uytwendighe beschuttinge, ende inwendighe instortinge der genade. Nademael dat Christus alle dese teekenen ende rieraten aenneemt vanden Princen / en die hemselfen toeboecht / so bevesticht hy dat sy den Princen gheoorloft

zijn/overmits dat sy hen gemeen zijn met hē/die niet toe en laet noch aen
en neemt onghewoontloofde ofte superstitieuse dinghen/ als lehoozende tot
zijn persoon.

Inghelijcx de gheest/die de Princen van God ontfangen/ ende daer
door sy ghelepdt worden/in het uytvoeren haers Ampts/bethoont hare
ghelyckenisse met den Sone Gods. De menschen kiesen de bequaemste
die sy vinden connen om hare plaetsen te beslaen / overmits dat sy gene
middelen en heb ben om andere geschickter te maken dan sy zijn. Maer
God die alles werct in allen/nac het welbehaghen zijns willes/ ende die
overbloedelijck macht heeft om zijne Agenten bequaem te maecten tot
allen wercke dat hy in handen heeft / die en roept nemmermeer eenighe
menschen om hem te dienen / die hy niet en vooziet met behoorzijcke
gaben. Hy en woude gheene wercklyden hebben tot het maken ende
verciereu zijns Tabernakels/dan sulcke die hy verbult hadde met den
gheest des verstandts tot sulcken voozemen : Hy en sant noyt eenighe
Propheten/anders dan met zijne woorden in haren monden/ende zijne
waerheyt in hare herten/welcke alle hare teghenstrijders niet en condent
wederstaen. Soo en kiest dan Godt nemmermeer eenighe Regenten/
wiens herten, monden ende handen hy ghebruyckt / om zijn volck in
vrede ende Godtsalicheydt te houden / oft hy en begaefte eerst met den
principalen gheest. Soo langhe als Moses alleen droech den last des
gantchen volcx inde Woestijne/de overbloedicheydt des gheests Gods
op Moses was ghenoechsaem tot het gheheele. Maer doe hy begeerde
van een deel des Arbepts verlicht te wesen / soo heeft God ghenomen
vanden gheest die op Moses was/ende daer van ghebedt den tseventich
Outften die Moysi bystonden. Also haest als Samuel door Gods bevel
den Saul ghesalft hadde. Heeft God Saul een ander herte ghegheven,
den seght de Schryftuere/ende hy is verandert tot een ander man. Maer
doe om der onghewoontsaemheyt het Coninckrijck van hem ghescheurd
was/soo is insghelijcks de gheest des heeren van hem gheweken / ende
van dien daghe voozt op David gheromen/die gesalft was om Saul te
volgē. Het behaechde God wel/dat Salomon/als hy eerst tot de Croone
quam/begheerde een verstandich herte / om het volck te richten : ende
tot teecken dat het hem wel gheviel/ende dat hy hem zijne bede gunde/
soo gaf hem GOD daerenboven tghene dat hy niet en versochte/na-
melijck rijckdom ende eere boven alle Coninghen der Aerden. Van alle
goede Princen spreckt de Wijsheyt Gods aldus / door my regeer-
ren de Coninghen, ende setten de Princen dat recht, dat is/ des Conings
herte is inder handt des Heeren , ende hy neyct het, waer henen hy wil.
Eene Goddelijcke bestieringhe is in des Conincx lippen, zijnen mondt en
sal niet feylen int gherichte . Een Coning die op den Throon des ghes-
richts sit , verstroyt alle quaet met zijnen ooghen , dewelcke zijn de be-
thominghen zijner affectien.

Alsoo dat niet alleenlijck de hoochte haerer beroepinghe affghe-
bracht

Nu. 11. 25.

1. sam. 10. 9

1. Reg. 3. 11.

Pro. 8. 15.

Pro. 21. 1.

Pro. 16. 10.

Pro. 20. 8.

bracht is van God/mier de stercke des geests Gods regeert hare herte/
bestiert hare monden/ende beset hare affectien/om tgerichte upt te boe-
ren/ende het quaet vander Aerden te verbannen.

De inwendighe salvinghe/welcke is de instortinghe der Hemelscher
Wijsheden/ende cloeckmoedicheydt inde herten der Koningen/ betuychde
God dooz de uytwendige salvinge/als hy aldereerst een Coning in Israel
ordineerde. Ende dooz die zijne ordinantie leerde hy ons / dat hare per-
soonen/toegeepgent tot zynen dienst/niet alleenlijck beschermt worden/
dooz zynen uytgestrechten arm / maer dat sy zyn ende behooren te wesen
Geheplicht ende Geheplicht van het geweld ende het onrecht aller men-
schen handen/monden/ende herten. Takt mijne gesalfden niet aen, spreckt
God dooz zynen Propheet. Ende hoewel dit warachtich is van allen
den genen dien Godt gheweerdicht inwendelijck ofte uytwendelijck te
salven/so wort het nochtans booznamelijck bevesticht inden Koningen/
die God salft om de booznaemste zijns volcx te wesen. Dit heeft David
wel geseen / als hy so menichmael gesept heeft: De Heer late verre van my
zijn, dat ic mijne hant leggen soude aen zynen gesalfden: Want wie wil de
hant aenden gesalfden des Heeren leggen, ende onschuldich zijn. Daeren
boven en wort niet alleenlijck verboden haer eenich geweld aen te doen/
maer oock allen aenstoot in woorden ofte gedachten. Den Oversten uwes
volcx, Ló Taór, en sult ghy niet lasteren, met woorden ofte daden. Het
woort Arar beduyt het beyde. Veracht den Coning niet, (ofte en maket
niet wepnich saecks van hem) selfs niet in uwe gedachte, want de vogelen
des hemels sullen het openbaren. dat is/ God sal het op vzeemder wijse
ontdecken al ware het noch so secreet. Jae de rocken selve die sy dragen/
zyn geheplicht. Als David heymelijcker wijse maer eene slippe gesneden
hadde van Sauls Mantel inde speloncke / om hem te laten sien dat hy
zijn leven verschoonde/ heeft Davids herte hem naderhant gheslagen, seght
de Schrijtuere/om dat hy dat stuck van des Coninx cleedt ghesneden
hadde. So heplich is alle ding dat hem toebehoort/dat gheen deel harer
cleedinge mach verongelijck ofte mishandelt worden.

De wijle dat de cracht haerer salvinge geduerich ende generael blijft
so moet wy niet dencke dat de uytwendige actie Jodisch ofte Tijdelijck
sy. Jodisch en conde dat niet wese/twelcke zyn begin niet en heeft gehad
van Joden/noch twelck alleen aenden Joden niet ghebonden en was.
De hoedantcheden ende Ampten eens Coninx worden voorgehsteldt/
Deut. 17. Maer vande salvinghe eens Coninx en wort nergens inde
Wet Mosis gesproken. Samuel heeft alleenlijck een bevel van Godt
gehad te salven/ eerst Saul/ daer nae David: also hadde Elias last te
salven Hazael tot Coning over Aram/ die geen Jode en was/ ende Jehu
tot Coning over Israel/ ende God noemt dooz zynen Propheet Cyrum
den Coning van Persia zynen ghesalfden.

Insgelijck Salomon/ Joas/ Joachas/ ende andere Coningen Juda/
zijn (al en wort het niet uytgedruckt) ghesalfst gheworden/ niet teghen-
staende datter gheen expres bevel Gods en was/ om alsoo te doen/ maer
eene continuatie der eerster instellinghe ofte goetkenninge der salvinge
der Coninghen van God ontfanghen. Jae byna twee hondert Jaren/
eer

Psa. 105. 15

1. Sam. 24
7. ende 26. 9

Exo. 22. 28.

1. Sa. 24. 6

1. Reg. 19.

35. 16.

Esai. 45. 1.

1. Reg. 1. 39

2. Re. 11. 12.

2. Re. 23. 30

eer daer eenich Coning in Israel was/ oft eenich ghewach bande/ selve te salben/ heeft Jotham/ de sone Gedeons/ in zijne parabole tot den Mananen van Sichem geseyt: De boomen gingen henen, dat sy eenen Coning over hen salden, sprekende bande salvinge der Coninghen/ als van een sake die verespcht wort int stellen der Coningen / ende die haer en zynen toehoorders wel bekent was/ doe als noch geen gebodt/ noch exempel daer van onder den Joden en was. Welcke sy emmers moesten geleert hebben door tgebruyck van anderen Natien die omtrent haer woonde. Aengesien dan dat de salvinge der Princen/ hare oorsprong niet en heeft van Mose/ die niet met alle daer van en heeft geschreven/ maer wesende eerst gebruyct in andere plaetsen (gelijck blijkt aen Jothams Parabole) namaels is ontfangen ende goet gekent geweest door de beschickinghe Gods/ als hy een Coning in Israel stelde: ende was uptgestrect tot andere Coninckrijcken ende Landen / namelijk tot Basael Coning van Syria/ ende tot Cyzum den Coning van Persen/ die vreemde waren der Wet ende den volcke der Joden: Ende dat de beroepinghe der Princen in geen deel haers machts/ eers ofte diensts is afgeschast ofte verandert door het Nieuwe Testament/ gelijck het Levitische Priesteramt is/ maer veel eer gecontinueert ende bevesticht / twelcke een openbaer stuck is van gesonde Leere: Soo en sie ick gheene oorsake/ dewijle dat de bedieninghe der Princen geduerichlijck deselve blijft: Waerom dat de salvinge der Princen niet en soude insgelijcx hebben deselve beteekeninge/ werckinghe/ ende goethenninghe van God/ die sy hadde in David/ Salomon/ Joas/ Joachas/ ende andere/ ende rusten op also goede basticheyt/ als hare Croonen/ Throonen/ Sweerden ende Scepters doen/ welcke alle te samen zijn gelijckentissen des Coningrijcks Christi/ en van God geappzobeert als teekenen ende verskeringen van hare auctoriteyt/ weerdicheyt ende Ampt van God/ eben gelijck de salvinghe is een pant aen haer bande inwendige genoegsaemheyt ende de uptwendighe beschuttinge/ die God aen hare persoonen verleent/ als hy haer tot hare plaetsen voort treckt.

Judit. 9. 2.

De soubereynheyt haers machts sal hastelijck blijcken/ soo wel door de onderwoyde persoonen/ als door den dingen die tot haren laste bevolde zijn. Een yegelijcke ziele sy der voornemelijcker macht onderdanich. seght Paulus ter deser plaetsen: yegelijcke ziele, Iac al zijt ghy een Apostel, een Evangelist, eē Propheet, ofte wie dat ghy zijt seght Chrysoft, Want dese dingen worden allen menschen bevolen. So wie eenige uyt-neminghe bybrengt, die gebruyck eene be drierie, seght Barnardus. Want wie ran lossen/ daer God gebonden heeft? Dit en is oock gheene bermaninge tot gehoorsamheyt/ maer een dupdelijck bevel/ Ghy moet, seght Paulus onderdanich wesen, niet alleenlic om der straffe, maer ooc om der consciencie. Ghy moet byngt in de rene nootwendicheyt: om der consciencie) verclaert een schuldige plicht tot God: dewijle dat het perijckel van tegenstaen so groot is/ als het gebodt van gehoorsam te we se strac is/ So wie der macht vverderstaet, die wederstaet Gods ordi- nanctie, ende diese wederstaen, die sullen het oordeel tegen henselven nemen;

Rom. 13. 12.

Rom. 13. 14

Rom. 13. 21

nemen. Derf peinant hemselven toeseggen goet geluck en bescherminge
in tsamensweeringe ende verraderie/daer de H. Geest so claerlyc verdoef
ende verdoemenisse dreycht allen den genen die wederstaen / wie dat sy
doek zijn? de gene die niet en hebben willen leeren door anderen luyden
bal/wat het is der Princen Throonen ende Croonen t'ondermijnen/dat
sy door haer eppen smerte gevoelen/dat Gods arm aldermachtichst/en
zinen mont alderwarachtichst is/oozdeel uptsprekende teghen alle we-
derstanders.

Röm. 13. 3. 4. Gelijck alle personen den Princen gehoorsaem moeten wesen/ alsoo
moet door deselve alle goetheit opgehouden/ ende alle quaedt ghestrast
worden. Doet dat goet is/ segt de Apostel/ende ghy sult prijs hebben van
der macht:Maer ist dat ghy doet dat quaet is,so vreeit, want sy en draecht
het sweert niet te vergeefs;Sy is Gods Dienster tot straffe den ghenen die
quaet doet: Niet dit oft dat quaet/maer alderley quaet.

Deu. 17. 18 Het sweert is in gelijcker maten geauthoriseert tegen alderley quaet/
dat vanden menschen can onderkent ende geoozdeelt worden. Daerom
God den Coning niet als een privaet persoon/maer als eenē publiek
Regent zijn last opleggende/segst: Als de Coning sitten sal op den Throon
zijns Conincrijcx, sal hy dese Wet schrijven ofte doen schrijven in eē
boeck,ende sal daer in lesen zijn leefdaghe, op dat hy moghe leeren te
houden alle de woorden deser Wet, ende dese rechten, om die te doen.
Coningen als Coningen, seght allenlijck / dienen God daerin dat sy
tot zinen dienste doen, tgene dat geene andere als Coninghen connen
doen: Namelijck, door tmaken der Wetten te gebieden tgene dat goet
is,ende te verbieden tgene dat quaet is, niet alleen in burgerlijcke sake
Maer oock in saken die de Goddelijcke Religie betreffen. Soo zijn dan
de Princen bewaerders ende ophouders der gantscher Wet/ ende van
peder woort ofte ding dat daer in begrepen is: ende volgens dien straf-
fers van alle quaet/dat tegen eenich deel der Wet Gods bedreue wort.
Also dat de bescherminge der godsalicheyt ende eerbaerheyt behoort tot
hare plaatsen / soo wel als de ophoudinghe der vrede ende der gheru-
sticheydt.

**Epist. 50.
Ad contr.
Cresc. lib.
Cap. 51.** Tot welcken eynde/God hen gegunt heeft macht ober de goederen/
landen/lichamen/ende tleven harer onderdanen: ende tgene dat private
personen niet aenraken en mogen sonder dieverije ofte dootslach / dat
mogen de Princen wettelijck bestellen/als Gods Dienaers / straffende
Job. 16. 14 den genen die quaet doen. De grimmicheydt des Conings is een bode des
doots/seght Salomon: twelcke niet ghesproken en wort van Tyrannen
die de goede onderdrucken / maer van Machten die de boose straffen.
Ps. 10 1. 8. Vroech sal ic verdelgen alle de Godloosen indē lande, dat ic alle quaet
doenders uytroeue, uyt der stadt des Heeren, seght David/ niet doende
eene haestige belofte van zijne handen te baden int bloet sonder gena-
de/maer Gode eene Heplige toesegginge doende/van zijne Wet te execu-
teren/sonder de godloosheyt goetgunstich te wesen.

De grootheyt der macht die de Princen hebben van God ontfangen/
zijn

zijn veelt voordragende/ leydet ons tot de grootheyt der eere die sy van
den menschen moeten ontfangen/ int mededelē des Manschaps Gods.
Het eene is Gods ordinantie so wel als het andere/ want God en heeft
de Princen niet geset in zijne plaetsen/ en hen zijne macht ghegeven om
veracht te wesen/ en dat men se ongehoorsam soude zijn/ maer om gerert
en gedient te wesen/ als zijne Lieutenanten ende Stadthouders hier
op Aerden. En indien het waerlijc geseyt wort van ons / die de woort
den Christi in onse monden hebben/ Wie u ontfangt, die ontfangt my, wie
u veracht die veracht my: Hoe veel rechtelijcker wort het gheseyt bande
gene/ die op den stoel Gods sitten/ en het zweert dragen: die haer weder-
staet ofte onteert/ die wederstaet en onteert Gods ordinantie / tot zijn
eyghen verderf in desen leven/ alwaer het den Princen toeghelaten is te
straffen het ongelijck dat haer gedaen wort/ en in het toecomende / daer
God eenwighlijck straft de verachttinghe zijner ordinantie?

Hoedanige eere men den Princen schuldich is / wort cortelijck te ver-
staen gegeven in dat Gebodt. Eert uwen Vader. Dese zijn Vaders door
de Wet Godts/ die daer hebben / ofte behooren te hebben vaderlijcke
sorge over ons / tsey om ons te helpen inden dingen deses levens/ als mee-
sters en onderwijfers: ofte om ons te geleiden op den rechten wech tot
den Hemel/ als Herders en Dienaers: ofte om ons in vrede en Godtsa-
licheyt te houden/ als Overheden en Princen. God geeft den Princen
dien naem/ om dat sy so wacker wesen soudē ten goede der ghener die
onder haren last zijn/ als de ouders zijn voor hare kinderen/ en ontfangē
deselbe eere en dienst voor haren arbeit/ die den Ouderen toekomt van
hare natuerlijcke kinderen / indien gheene meerdere. De Heydensche
Philosophen selve hebben so verre gesten/ ende so vele beleden archoon
agathos ouden diapherei patros agathou, dat is/ een goet Prince en ver-
schilt niet van een goet Vader. En Aristoteles/ patrike gar arge boulerai
he basileia einai, Een Coninckrijc wil ofte behoort te wesen/ eene vader-
lijcke Begeeringe. God bevesticht dit selve door zijnen Propheet / daer
hy tot zijner Kercken seght: De Coningen sullen uwe voester vaders, ende
de Coninginnen uwe voester moeders wesen.

De Apostel noemt in dese plaetse dyp dingen diemen de Princelijcke
weerdicheyt schuldich is. Onderdanicheyt/ Eere/ en Schattinge : ons
leerende datmen den Princen gehoozsaem moet wesen met Conscientie/
Eerbiedinge/ Vergeldinge: Met conscientie/ bekennende dat sy vā God
ge ordineert zijn/ wiens wille tallen tijden is/ de gewisse gront vā goede
conscientie. Daerom is het sonde te verachten ofte te wepgheren haere
wetten/ gebiedende tgene dat goet is / en insghelijc te wederstaen ofte te
lasteren hare macht/ dat straffende twelcke quaet is / en dat oec in ons
selven. In het eene blijet de wille Godts bestierende onse uytwendighe
badē hier op aerden: In het andere/ de hant Gods onse gebreken ver-
beterende/ terwopen dat wy hier leven: en aenghestien dat wy in beyden
moeten gehoozsaem wesen/ so en connen wy in gheen van beyden weder-
staen sonder openbare verachttinge Gods. Hoe sal het wesen wanneer
Princen ophouden te gebieden voor God/ ende trecken haere zweerden
uyt tegen God/ wiens Dienaers dat sy zijn: Wy moeten hare macht in
eere

Zenop.
Cypriat
deias lib. 8
Erbicorum
lib. 8. ca. 12
Esa. 49. 23.

eerbiedinge houden/maer hare willen ontfeggen. Het en is geen wedet-
stant den meerderen gehoorfaem te wesen voor den minderen / dock en
heeft geen mensche hem te belghen/wanneer God voorgehieldt wordt.
Nochtans en moeten wy haer jock niet afwerpen met geweld/maer lie-
ver hare sweerden dragen met lydtsaemheyt/op dat God moghe wesen
Rechter tusschen Prince ende volck/met wien gheene ongherechtigheyt
en is/noch aensien van persoonen.

Rom. 3. 15.

De eerbiedinghe die den Princen toe behoort moet comen van den ge-
heelen mensche/ende hebben den geheelen mensch / dat is/ sp moet hebbe
de Liefde des herten/het gebedt der lippen/ende de onderdanicheyt der
lichamen. Sy zijn Gods dienaerst ot onsen goede. Daerom moet men se
lief hebben ende dat van herten. Wy moeten hare plaetsen beminnen die
haer van God toegheschickt zijn/om deelachtich te wesen/ also wel zyner
eeren als zyner macht. Wy moeten hare persoonen beminnen die ons van
God ghegheven zijn in stede van ouders / ende die dat voor ons doen/
welcke natuerlijke ouders niet en connen doen. Wy moeten haren ar-
beyt beminnen/die ons grooter welbaden toezengt/ dan wy haer eenige
connen bewysen:ende ons altijd hare schuldnaers latende/ als wy hen
onsen meesten ende besten dienst ghedaen hebben.

Om welker oorzaken wille/als ons de macht ontbreekt om haer te
berghelden ghelijck wy behooren/dan moeten wy den Godt aller macht
bidden/voor het welbaren/vrede/ende voorspoet der Princen/op dat onse
gheboden mogen betuggen den puer onser herten / de begeerte onser wil-
len/om van God veel grooter berghedinghe te vercryghen / dan wy
hem eenichsins connen weder gheben. Nochtans en moghen wy niet ver-
craghen hem alle eere te doen die wy connen/also wel met ootmoedicheyt
des uytwendighen mensches/als niet getrouwicheyt des inwendighen/
als Petrus seght: Eert den Coning. Wy en moeten daer van niet uytstap-
ten de lichamelijke eere/die van anderen can vernomen worden / ende
trecken die alleenlijck tot de eere des ghemoets / die wy niet en connen
berhoonen/noch sp sien/dan door uytwendighe teekenen. De gheboden
Gods verbindden den gheheelen mensche: Gheen deel wordt uytgehou-
den daer onderdanicheydt vereyscht wordt.

Ende overmits dat het eene groote maniere van doen gheworden is
in noodeloose courtesie te bukken/ ende te raken tot aen de enckelen/ende
in nootwendighen plicht onbeweerhlijck ende stijf te staen / soo laet ons
sien in een woort ofte twee/of de ghewoonte deses Landts / int knielen
voor hare Princen/sp knechtelijke dienstbaerheyt ofte vleyerie/ gelijk
sommighe dat rekenen/ofte een deel harer behoorlijcker eere ende weer-
dicheydt Ioseph heeft zyne Broeders haer voor hem laten nederbuyghen,
tot der aerden/ghelijck hy ghedroomt ende ghesepdt hadde dat sy souden
doen/ende nochtans en was Ioseph maer de naeste persoon aen den Co-
ningh Pharao/ende zynen Stadthouder. Dese droom ende daet war en
hepde van God. Als Jacob zynen Sone Juda heeft willen voorthoone/
dat de Scepter niet wijcken en soude van zynen stamme (sejde hy) voor u
sullen he u wes Vaders kinderē nepgen: en hier in was Jacob een Bro-
pheet/en sprac door de Geest Gods. David na dien dat hy gesalft was/
om

Gen. 43/26

Gen. 49/8

om Saul na te volgen int rjst/ booch hem selven met het aensicht ter aerden voor Saul: ende doe hy Coning was ontsinc hy deselve manschap vā Mephiboseth den sone Jonathans/ van Joab zijns susters sone / van Absolon zijn epghe sone/ van Arassna den Zebusiter/ van wien hy den doorschbloer rochte: Dese alle hebben haer om verscheyden oorzaken/ met hare aensichten ter aerden gebogen voor den Coning David/ ende nochtrans was David verre van toe te staen ofte te ontfangē meer dan hem toebehoorde. De Propheet Nathan/ van wien gheen vermoeden wesen en ran/ dat hy gebruypte vleyerie/ ofte dat hy onwetēde was zijns ampts/ die booch hem selven (seggt de Schryftuere) voor dē Coning David met zijn aenschijn ter Aerden, als hy hem vzaechde wie op zijnen thron na hem soude sitten. God en neemt nemmermeer aē dat de uptwendige mensche verschillen soude vandē inwendigen/ in eenigē plicht: de mont segent daer het herte lief heeft / ende het lichaem buckt/ daer het ghemoedt eert.

Het derde stuck twelcke behoort tot de Princelijcke weerdicheydt/ is tegene dat de Apostel noemt Tol ende Schattinge. Dit noeme ick vergeldinge. Het ampt en mach niet geloochent worden/ hoe seer dat de reden daer van ongelijck mach wesen. Hierom betaelt ghy schattinghe, seggt de Apostel. Indien wy dat dupden op de voorgaende woordē / ghy moet onderdanich wesen/ want daerom betaelt ghy schattinge/ so is dā Schattinge een tecken ofte gebolch onser onderdanicheyt: want aengesten dat wy selve moeten onderdanich wesen/ so moet dan ooc al wat onse is/ beyde goederen ende landen/ nootwendelijc staen onder deselve conditie. Onse lichamen zijn weerdigher dan onse goederen/ ende onse leven dan onse Landen. Indien het voornaemste niet uptghesondert en wort van onderdanicheyt/ hoe soude het toevallige? Indien wy dat dupden op de volgende woorden/ hierom betalen wy schattinghe / want sy zijn Gods Dienaers/ haer ampt betrachtende / soo is dereden gantsch gesont/ en hangt aende voornaemste gelijkmaticheyt der rechtveerdicheyt en vooftienicheyt Gods. Men moet den anderen vergeldinge doen/ want sy sozichden voor ons/ als wy onselven niet helpen en condē. Prédicanten moeten onderhouden werden/ om dat sy int woort en de Leere arbeypden: Ant algemeen/ God en wil niet dat yemant eenich ampt beediene/ dat hy daer van niet en soude leven. Hoe blyckelijc een recht dā is het/ dat men Princen/ staende inde plaetse Gods/ en haer selven geheelijc begehende tot de behoudinge haers volcx/ en beypdinge des gemeynen besten/ hare arbeyp betale niet alle eere en overbloedicheyt/ dat hare saken beyde des vzedens en der oorloge gedragen worden by de goederen en landen haer onderdanen? Alsinē onsen Salichmaker vzaechde of het geoorloft was dē Keyser schattinge te betalk/ heeft hy verder redē gegebē/ seggēde: Geeft den Keyser weder dat des Keyfers is: in effect recht hem het zijne wederō op. Eē dobbel recht herft dē Keyser tot dē dingē die wy onse noemen: een door giste/ een ander door bewaringe: want ist dat wy sien op de eerste onderbyenghinghe aller land: n door den zweerde / ende de eerste onderbyenghinghe van peder plaetse ende persoon / door den Prince / ende het verstercken ende het besetten der selver door de wet

Wet so lange als de menschen gehoorsaem zijn/so sullen wy bevindē/dat
tydelicke dingen in pder Continētie/gelyc sy zijn ontfangē vande Kēp-
ser/en gecontinueert zijn door den Kēpser/dat sy ooc genoten wordē on-
der den Kēpser/en moeten in geballe van ongehoorsaehēpt/door de wet
wederom keeren aendē Kēpser:en wāneer de noot sulcx vordert by deē
wederom ten gebzupcke des Kēpsers gekeert worden. Door bewaringe
zjn niet alleenlic onse goederen en landē/maer ooc onse lichamē en leven
des Kēpsers/hoewel dat hy die noot en heeft ghegeven/maer om dat sy
door zijne macht en sorge zjn behoudē en bewaert/om dat sy onse wese
souden. Andersins souden wy die maer voor eene wyle ghemeten/waert
dat peder mensche byPLIC zjnen swang mochte hebben/en zijne onsinne-
hept int werc stellen sonder dwang ofte vreesse van straffe: so seer soude
booshept ende ongebal vermenichvuldigen. So is dan daer so wel eene
schattinge en schult onses arbepts en levē als onser goederen en landē:
alle dewelcke bewaert wesende door s Kēpsers sweert en scepter/ moeten
aengelept en bestet worden in s Kēpsers dienst/ Tsy dan dat schattinge
en tol een segel sy onser onderdanichept ofte een schult van wederbergel
dinge/ofte een deel van wedergevinge/ het is claerlyck eene ordinantie
Gods/en een openbaer gebolch/bewijsreden/oft ghedenckteecken onser
gehoorsaemhept aenden Princen. Alhoewel dat beyde Heydensche ende
Christen Princen die wys en matich gheweest zjn om de lasten haerer
onderdanen te verlichten/wel warē te besorgē/en hare liefde te behoudē
veel lieber haer volc hebben willen ontheffen/dan het selve zjn vles be-
nemen:en hebbende landen en incomsten genoegh van haer eyghen/ om
haren Conincklycken staet te onderhouden/ niet op te leggen noch schat-
tinge te verwachten/dicwyl der noch meerder dan hare nootwendighe
oorsaken vereyschten. Tiberius de Roomsche Kēpser plach te segghen:
Herders scheeren/maer en villē hare schapē niet:en Princē zjn Herders
haers volcx/gelyck God sepde tot Cyprian: Ghy zijt mijn herder.
Dzeese wort vanden Apostel daer by ghedaen/ als vallende onder de
macht der Princen/niet eygēlic/maer conditionelic/als wy quaet doe.
Wilt ghy de macht niet vreesē segt hy: so doet dat goet is/en ghy sult lof
van haer hebben:Maer ist dat ghy doet dat quaet is/so vreesē:want het
is Gods Dienersse/tot straffe den genē die quaet doet. Dzeese vā straffe
is eene medicijne/toeberept om sonde te voorkomen. Lof is eenen geor-
dineerden prijs om deucht te verwecken. De Coning/ als een Vader/
behoort de goede met gunste en moetgevinge op te houden: als eē Heere
behoort hy de quade ter neder te druckē met vreesse en straffe. De recht-
beerdighe zjn de kinderen GODS / ende weerdich vertroostingē
te ontfanghen: De boose zjn de Dienstknēchten der sonde / ende
behoorlijcke straffe verdienen sy wel: vreesse en lof hebben beyde haer
gebzup:het eene als eenen byspēdel om den quaetdoēders te wederhou-
den/het andere als een spore om weldoēders aen te vrybē. Belooninge
des goets/en straffe des quaets zjn de zenuwen van alle republikē. Ic
en can niet ontkennen/ofte genade aenden boetbeerdigē/daer de mensche
niet boos/noch de misdaden niet eysselijc en zjn/is eene seer Princelijcke
deucht/aengemerct de menschelijcke swachhept/ en de ghelijckenisse van
Gods

Esā. 44. 28

Rō. 13. 3. 4.

Gods goetheyt. Indien nochtans in sonden/die tottē Hemel om wzaake
roepen/geene strengicheyt en wort gebuyet/soo wort Gods toorn ont-
steken/en menschmael en spaert hy noch Prince noch volck/daer sulcke
moerwillige sonden bypelijck gheleden worden.

De banierre aller deser eere die den Princen toebehoort/is de Croone
die haer van God is gegeven/want ghelijck als het sweert hare macht
verdzaecht/also dzaecht de Croone hare glorie vooz/en beyde van God.
De beteeckeninge der Croone thoont David als hy seght: ghy hebt hem
gecroont met eere ende glorie:en de goedkenninghe der Croone/ die de
Princen dzaegen/voecht hy insgelijck God toe/segghende: ghy hebt hem
eene Croone van louteren goude op zijn hooft geset: niet meenende dat
het Gods daet/maer zijne ordinantie was/dat Croonen op der Princē
hoofden gheset wierden.

Daer resteert noch het eynde / waerom alle dese macht en eere den
Princen van God gegebē wort/twelcke is de bewaringe zijns erfdeels.
God en heeftse tot deser hoochte niet verheven/tij om hem te vergeten/
die haer dus heeft vooztgetrocken/ofte om die te versupmen / van wien
hy den last hebben: maer om alle hare authoziteyt en weer dichheid te
wenden tot de getrouwe bedieninge haers ampts. En dit is Gods ordi-
nantie niet minder dan de voozgaende: God en heeft geene machten op-
gericht tegen hemselfen/maer onder hem: ooc en heeft hyse niet geord-
neert vooz haer selfen/maer vooz anderen. Hoofden zijn schuldich hare
lichamen te bestieren: Herders hare rudden te gheleypden/Vaders haere
kinderen te voeden: Meesters hare dienstboden te bedwingen: en alsoo
behooren Princen hare Coningrijcken te regeeren. Inden schuldighen
plicht der Princē mach ic cozter wesen/overmits dat ic spzake vooz eenē
Godvruchtigen en geleerden Coning/die dooz de penne en oeffeninghe/
bele iaren lang betuycht heeft vooz de werelt/hoewel dat hy in Chreste-
lijcke en godsalige regeeringe ervaren is. Nochtans myne schuldighe
plicht tot God/en laet niet toe/dat ic in dese plaetse staende/ den selfen
geheelijc met stilswyggē soude voozby gaen. So wil ic dan lieber aēruetē
dan verhandelen die dingen die tot des Princen last behooren. Waer in
dyp nootwendige dingen moeten onthouden werdē. De behoudinge des
rechts Gods,van wien het al ontfangen wort. De bestieringhe des levens
des menschen,tot welcken alles moet gericht worden. De executie des
recht veerdigen oordeels,dooz het welke alles moet gematicht wordē.
De behoudinge des rechts Godts/drukt David up in dese woorden/
Weest wys ghy Coningen dient den Heere met vreesen. Weest wijs ende
dient den Heere/beteekēt eene wederhoudinge/in vreesse/eene rekeninghe
Weest wijs/dat is/regneert also op aerden/dat ghy regneren moocht in
den Hemel:Leest hier also/dat ghy eeuwichlijc leven moocht.Laet uwe
Macht ofte eere u niet bedziagen/uwe Coningrijc heeft palen/ en sal een
eynde hebben/het Coningrijck Christi is alleenlijc over al ende eeuwich.
Dient daerom den Heere. Ghy zyt groote Heeren boven andere/maer
daer is eene die verre groter is boven u. Uwe Soubereyniteyt over dē
menschen/moet eenen dienst wesen onder God. Ghy en zyt niet geroepē
om uwe willen te doen/maer des genen die u verhoocht heeft. Syue wet
moet

Psal. 8. 6

Psal. 21. 4

Psalm. 110. 1

Psalm. 110. 1

Psal. 2. 10

Psa. 76. 13.

Psal. 21. 7.

1 Tim. 2. 8.

moet uwe richtsnoer wese/zijn woort uwe gewissicheyt: So ghy he niet
en dient/so dient ghy de sonde/twelcke een schandelijcke en gevaerlijcke
dienstbaerhz den mensche is/ so vele meesters te hebbe als sy ondenckde
hebben. dient den Heere met vreesen, niet mistrouwende zijne goetheyt/
maer eerbiedede zijne groothez. Leven en doot zijn in uwe hande/Hemel
en Helle inde zijne. De mensche hebbe geene macht u te oordeelen/maer
Gods oordeel is onbermpdelic. Sy sullen alle voor he verschijne/en he
alle rekenschap geven: Hy is verschrickelic den Coningen op der Aerden,
daer hy niet geacht wort/ofte daerme he wederstaen: Maer hy seise ten
zegé ewichlic, daer hy geacht ende ge diét wort. De bestieringe des leved
des mensche/en ons te houden so wel in Godsalicheyt en eerbaerheyt, als
in vrede en gerusticheyt/wort vandé Apostel gestelt / als de voornaeste
oorsake/waerom dat de machte zijn geordineert / en het zwert hier op
aerde geauthoriseert is. Datme bidde ende sineecke, segt hy/ Voor Conin-
gen ende alle die in hoocheyt zijn geset, op dat wy een gerustich ende stille
leven leyden mogen, in alle godsalicheyt ende eerbaerheyt. Hy meent dat
wy door haren wette en arbeit dese zegeningen onder haer genete mo-
gen. So behoort dan tot de last der Princen/so wel de sorge der warer re-
ligie/en eerbarer wandelinge/als de bewaringe der publike en private
vrede/waer door onse staten en levens behoet worden voor alle vband-
lijchz/ellende en verongelijkinge. Wat weldaden tot ons afblorpe door
vrede en gerusticheyt/dat leert ons de dagelijche bevindinge/niet alle
lijc door de vytheit van oorloggen/inballen / en beroovingen der buyten
vanden/maer oec door de veplicheyt van onrecht/onderdruckingen/en
beswaringen der bedrighers en quaetwilligé te hups. In sulcker noege
dat/waer God noch gekent noch gediend en is geweest/de nutticheyt en
nootwendichz des zwerres der Princen so groot was/dat God geboodt
datmen Heydensche Tyrannen en bloedige vervolgers soude gehoorzame
wesen en eeren/ten aensiene der macht die sy van he hadde/door welke
sy onder den menschen bozgerlijc geselschap en eerbaerheyt ophieldé. En
behalven het versorgé van publike en besondere vrede voor peder plaetse
en persoon/het en is geen en dienste/die Princen doen onder God
als sy de ongetoemde luste der verdorbenheyt des mensche ter nederdruc-
ken/en straffen de boose aenclagen der menscheijcker vermetenheyt: Te
meyne overspelen/bloedtschanden/ rooverpen/strooverpen/meyne den/
tsamenzweringen/tooverien/moorderien/rebellen/berradieren/en dier-
gelijcke hatelijcke en godloose ongeregeltheden/welcke alle Conincrijcke
en landen oberstroomen souden/waert dat het zwert der Princen geene
behoorlicke straffe en dede over den doenders en bedrighers van sulcke
moetwillicheden. Wanneer tot dese profijtlicheit vade publike authori-
teit de Godsalicheyt bygeboecht wort/dat wy onder Christus Princen
mogen geneten veplicheyt/maticheyt/en godsalicheyt: wat grooter ze-
geningen kunnen begeeren in desen leven/uptghenomen de inwendighe
genaden en gaven des geests Gods/die hy upthout tot zijn eyge macht
en keure. Also dat geene onderdanichz noch dienste die wy bewysen an
de hoochste machten/gelijc gemaect kunnen worden met de goede dingé
die wy door hare regeeringe ontfangen/en daerom en is het ge wonder
al ist/

al ist / dat God so scherpelick dreycht en straft de wederstaenders zins
willes/wijshepts/en voozsteltichepts/waer dooz hy den menschen hout
in hare ampten/en het kertrijc van beestelicke confusie en verwerringe.
Nademael dat sulcke voozreffelicke en gewichtige saken behoort tot
het last der Princen/so behoort dan de sozge der waerheyt en der kercke
Gods de vooznaemste te wesen:want behoortmen de lichamē goederē/
en de goede namen der menschen te bewaren/en de eere en heerlichhepdt
Gods te bersupmen? Soudemen aertsche ruste so seer versaecken/en he-
melsche segeninge weynich begeeren? Dzeesen wy den onderganc van alle
dingen daer de verongelijkingen en overlastingen aendē menschē/dooz
het zweert der Princen niet ter neder gehouden wordē/ en en zyn wy be-
ducht ober tyerijckel/daer afgoderie/ketterie/Godloosheyt en lasteringe/
tegen God ongestraft henen gaen? Is Gods hant vercozt dat hy niet en
tonne slaen? ofte is zynen wille verandert/ dat hy die wille eerē die hem
ontceeren/en die zegenen die hem haten: Het is eene Roomsche dwalinge
strydich tegen den woorde Gods/en de exempelē vande beste Conin-
ghen en Monarchen vooz en na de tijden Christi den Princen te weder-
houden vant beschermeren en tbevoorderen des waren Godsdiensts vianē
haren rijcken. En de mensche der sonde en heeft in gheen ding zijne hoo-
berdie en raserntie meer ontdeckt/dan int verminderen der eere/int mis-
bruycken der macht/en int bevechten des rechts der Princen:mits haer
van hare stoelen affsettende/en hare Conincrijcken anderen overleberē-
de/mits haren onderdanen ontslaende van alle gehoorzaamheyt/en hen
gebende oozlof tot rebellie/ midts settende zijne voeten op der keysere-
necken/en hare Croone affschoppende met zynē schoe/ mits hen makēde
zynen Bailiuwen en Sergeanten om te passen op zynen wille en dien te
volbrengen/en haer niet te bemoeven met het ophouden der waerheyt/
en het reformeren der kercken/verder dan het hem beliefsde. In alle het
welcke hy hemselven gelijc hemselven bewesen heeft/een tock op te leg-
gen/den genen die God gebuyt heeft/en te vuyden/die God het ioc heeft
opgelept/neder te worpen/dien God verhoocht heeft/ en op te heffē die
God vernedert heeft/sich aen te nemē/dat God vooz hemselvē bewaert
heeft/uyt te wiffchen/dat God geboden heeft. Ebenwel moeten Christē
Princen/dit alles niet tegenstaende/haer ampt niet nalaten om Godts
erfdeel te bewaren. Hare Scepters/en Throonē haer van God gegunt
zijn bewijs te teekenen/dat sy mogen en moeten wetten maken/ en het ge-
richte wythoeren/so wel om de Godsalichepdt en eerbaerhepdt/die dooz
des Apostels regel zijn binnen den last en begriyp haers ampts:als om
vrede en gerustichept. Niemant en mach haer hier van afstrecken/aen-
gemerct dat niemant om tnalaten van desen haer sal ontschuldigen. Sy
en moetē niet sozchfuldich wesen in menschelijcke dingen/en sozgeloozin
Goddelijcke: God behoort van haer gedient en geeert te wesen/dat is/
dooz hare Princelicke macht en sozge/so verre vooz dē menschē/als zijne
waerheyt en heerlichheyt den vrede en het welbarē der menschē te bobē gaet.
Het schilt vele graden van eene Christelicke regeeringe/ te sien na de be-
houdinge van dingen die vergaen moeten / en de zielen der menschen te
laten als eenen openen roof vooz ongerechticheyt ende Godloosheyt. Van

Van rechtbeerdich gerichte/ twelcke de Coninckliche Throon/ daerom
 de Princen sitten/ zijnde de stoel Gods/ haer indachtich maect / int wet
 te stellen/ mochte veel gheseydt worden/ waert dat de bestemde tijdt mi
 niet en we derhtelde/ en dede haesten een eynde te maken. Daerom sal hi
 ghenoech wesen te vermanen dat Princen selve/ niet min als andere die
 van haer gesonden zijn/ uytboeren de oordeelen/ niet des mensche/ maer
 des Heeren/ en in dien aensiene gelijk de stoel Gods is/ daer in sy sitten/
 so moet die na de wet Gods bestiert worden/ en sy moeten Gods voets
 stappen nabolgen/ die daer sit/ en richtet int midden van haer/ en by wie
 niet en is lichtveerdicheyt/ partytschap/ ofte ongerechtigheyt. Sy moe
 ten middelmatichlijck hoorzen/ wyselijck onderschepden/ en oprechtelijck
 uytsprecken/ hare oozen en moeten niet open noch gemakelijck ligghen
 vooz valsche en heymelicke beschuldigers. Is het genoeg te beschuldigen
 wie sal onschuldich wesen? hare herten en moeten niet wech geboert wor
 den met verdozven affectien. Indien vooz oordeel Justitie is/ wie sal
 bygaen? Hare handen en moeten niet ghewapent noch beswaert wesen
 met eppen wyake. Indien heymelijc misgenoegeu de straffe moge maect
 stellen/ wie can seker wesen? Dooz gherechticheyt wort des Coninck
 Throon bevesticht/ die de oorz niet toe en stopt/ het herte niet en ontsteekt
 noch de hant niet en beswaert/ sonder/ oft boven verdienste.

Om te besluypen/aengesien dat het God belieft heeft onlangs geleden/
 van ons af te nemen tot zijne Hemelsche ruste/ eene Princesse / die in
 groote maticheyt en wysheyt gheboert heeft den Scepter deses Rijckes
 45. Jaren/ ophoudede waerheyt en vrede/ onder ons/ in wederwille aller
 harer tegenpartye en vyanden. Ghebenedijt moet wesen God de Vader
 onses Heeren Jesu Christi/ die zijne barmherticheit so groot onswaert
 gemaect heeft/ dat hy inden Throon deses lants geset heeft achter haer
 de rechte erfgenaem haerder Croone/ en een Coning die alderweerdich
 is haer na te volghen/ als een die gheensins beneden haer is/ in kennisse
 voozichtigheyt/ cloeckmoedicheyt/ goetheyt/ sachtmoedicheyt des we
 sens/ pber der warer Religie/ en in een vast besluyp van te doe Justitie en
 billicheyt/ en die hem gepaert heeft met eene seer Edele Segade van on
 ghewoonelijcke gaben/ ghenaden/ en deuchden / als onse seer gratieus
 Vrouw en Coninginne hier tegenwoordich is: En God verleene he
 licheyt des lebens/ tot hare geduerige eere/ en onse gestadige vertroostin
 ge/ en harer Princelijcker nacomelingen achter haer/ en dat alle de dag
 des Hemels/ indien het God so belieft: ter glorie Gods des Vaders/
 des Soons/ ende des H. Geests/ aen wien/ den alleen wijzen/ on
 sienlijcken ende onsterffelijken Coning aller Werelden
 sy alle macht ende prijs / nu ende inder eeu
 wicheydt / Amen.

(***)

rop
vert
ny
h
e die
naer
ten/
oets
wilt
noe
elijc
ghen
die
wo
il
wel
wate
tinge
teet

den/
m
ghes
aller
adri
aert
naer
ic
nisse
we
te
n on
ieus
he
cksa
stin
dage
rs/